

Tēze. Par Civilprocesa likuma 93. panta ceturtais daļas, 159. panta otrās daļas nosacījumu neizpildīšanas sekām.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta
2004.gada 15.decembra**

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 710

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs senators R.Krauze,
senators I.Fridrihsons,
senatore M.Zāģere,

2004. gada 15. decembrī Rīgā atklātā tiesas sēdē izskatīja prasītājas SIA “VANAUTO S” pārstāves advokātes I. Dukas kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004. gada 6. maija spriedumu SIA “VANAUTO S” prasībā pret “BTA” apdrošināšanas akciju sabiedrību par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu.

Noklausījies senatores M. Zāģeres ziņojumu, prasītājas pārstāves I.Dukas paskaidrojumus, ka viņa uztur kasācijas sūdzību, atbildētājas pārstāvja V.C. iebildumus pret kasācijas sūdzību un lūgumu to noraidīt, Senāts

k o n s t a t ē j a

1999.gada 20.oktobrī “BTA” apdrošināšanas akciju sabiedrība (turpmāk tekstā saukta “BTA” apdrošināšanas A/S) izsniegusi SIA “VANAUTO S” autopārvadātāja civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisi JR –19 Nr. 697 par zaudējumu, kuri apdrošināšanas ņēmējam jāatlīdzina trešajām personām sakarā ar kravu pārvadāšanas pakalpojumu sniegšanu, apdrošināšanu. Apdrošināšanas summa par kravas bojāeju vai bojājumiem noteikta USD 50.000. Līguma darbības laiks norādīts no 1999. gada 29. oktobra līdz 2000. gada 28. oktobrim, paredzot, ka apdrošināšanas aizsardzība tiek nodrošināta ar noteikumu, ka pārvadājumi veicami ar kravas automašīnu MAZ 54323, un piekabi BRIAB TB 2P2.

2000.gada 30.martā starp tām pašām pusēm tika noslēgts apdrošināšanas līgums Nr. 10/AP/531, un izsniegta ģenerālās apdrošināšanas polise JR–08 Nr. 1557 kravu pārvadāšanai, kā apdrošināšanas objektu norādot pārtikas produktus, saldētu vistas gaļu, saldētu gaļu. Kopējā apdrošināšanas summa noteikta USD 1.450.000, ar norādi, ka maksimālā vienas kravas vērtība ir USD 40.000. Līguma darbības laiks noteikts no 2000.gada 30.marta līdz 2001.gada 29.martam.

2000. gada 23. jūnijā, apdrošinātā krava Krievijas teritorijā nolaupīta.

2000. gada 18. septembrī “BTA” apdrošināšanas A/S sastādījusi aktu Nr. 15/959 par apdrošināšanas atlīdzības izmaksas atteikumu SIA “VANAUTO S”, norādot, ka SIA “VANAUTO S” nebija tiesību veikt dziļi iesaldētas vistas gaļas starptautisko pārvadāšanu ar piekabi “BRIAB”, jo šāda veida transportlīdzeklis nebija piemērots apdrošinātās produkcijas starptautiskajai pārvadāšanai un pārvadātājam nebija speciālu dokumentu attiecīgo pārvadājumu veikšanai.

2001.gada 26.februārī SIA "VANAUTO S" cēlusi tiesā prasību pret "BTA" apdrošināšanas A/S par apdrošināšanas atlīdzības Ls 19 055,05 apmērā piedziņu. Prasības pieteikumā norādīts, ka SIA "VANAUTO S" savas saistības pret apdrošinātāju ir izpildījusi, par to liecinot arī no "BTA" apdrošināšanas A/S 2000.gada 19.jūnijā saņemtais apstiprinājums - kravu apdrošināšanai, tāpēc, atbilstoši starp pusēm noslēgtā līguma noteikumiem, un 1956. gada starptautiskās konvencijas "Par kravu starptautisko autopārvadājuma līgumu (CMR)", atbildētājas atteikums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību ir prettiesisks.

Ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2001. gada 11. jūlija spriedumu prasība apmierināta.

Izskatījusi lietu sakarā ar "BTA" apdrošināšanas A/S apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2003.gada 16.oktobrī nosprieda SIA "VANAUTO S" prasību apmierināt.

Izskatījis "BTA" apdrošināšanas A/S kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas Senāts 2004.gada 28.janvārī nosprieda minēto apelācijas tiesas spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai.

Izskatījusi lietu atkārtoti, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2004. gada 6. maijā nosprieda SIA "VANATO S" prasību noraidīt.

Civillietu tiesas kolēģijas konstatēja, ka nolaupītās kravas nosūtītājs nav SIA "VANAUTO S", bet gan uzņēmums "Derek Investments Ltd." Delawere, ASV. Tiesa norādīja, ka saskaņā ar 2000.gada 30.marta līguma Nr. 10/AP/531 6.1.7. punktu atlīdzības saņēmējs ir kravas nosūtītājs. Balstoties uz šādu konstatējumu, un tulkojot to kopsakarā ar minētā līguma 1.1., 3.2., 6.1.2. punktu, tiesa atzina, ka SIA "VANAUTO S" apdrošināšanas atlīdzība būtu izmaksājama tikai tajā gadījumā, ja tā pati būtu kravas nosūtītāja.

Tiesa konstatēja, ka atbilstoši likuma "Par apdrošināšanas līgumu" 35. panta noteikumiem apdrošināšanā pret zaudējumiem un bojājumiem, kā arī civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā zaudējumus atlīdzina pēc kompensācijas principa. Tiesas kolēģija noraidīja kā nepamatotus prasītājas pārstāves paskaidrojumus, ka SIA "VANAUTO S" atlīdzinājusi zaudējumus kravas nosūtītājam – SIA "Omdi", norādot, ka tie nav guvuši apstiprinājumu tiesas sēdē, jo no lietas materiāliem redzams, ka kravas nosūtītāja ir cita juridiska persona- uzņēmums "Derek Investments Ltd." Delawere, USA. Atsaucoties uz to, ka līguma par regulāru sadarbību starp uzņēmumu "Doux Snc." Zide Lospars, 29150 Chateaulin, France un SIA "Omdi" noraksts iesniegts, pārkāpjot Civilprocesa likuma 13. panta otro daļu, tiesas kolēģija secināja, ka minēto dokumentu nav pamats vērtēt kā pierādījumu. Līdz ar to tiesa atzina, ka prasītāja nav pierādījusi savas tiesības saņemt apdrošināšanas atlīdzību.

Attiecībā uz prasību daļā par apdrošināšanas atlīdzības Ls 4114,58 apmērā piedziņu sakarā ar 2000.gada 25.decembra Krievijas Federācijas muitas komitejas lēmumu par soda uzlikšanu SIA "VANAUTO S" par muitas noteikumu pārkāpumiem, tiesa norādīja, ka minētā soda uzlikšana ir prasītājas administratīvi tiesiskā atbildība, kas saskaņā ar 1999. gada 29. oktobra starp "BTA" apdrošināšanas A/S un SIA "VANAUTO S" līguma noteikumiem neietilpst apdrošināšanas objektā. Atsaucoties uz "BTA" apdrošināšanas A/S Autopārvadātāju un ekspeditoru civiltiesiskās atbildības noteikumu Nr. 33 4.5. punktu, tiesa atzina, ka prasītājas pārstāves atsauce uz Konvencijas par kravu starptautisko autopārvadājuma līgumu (CMR) 23. panta ceturto daļu, kas paredz visas kravas zaudējuma gadījumā pārvadātāja pienākumu pilnīgi atlīdzināt transportēšanas maksājumus un muitas nodevas, ir nepamatota.

Kasācijas sūdzībā prasītājas pārstāve Ilme Duka, atsaucoties uz procesuālo un materiālo tiesību normu pārkāpumiem, lūgusi tiesas spriedumu atcelt.

Sūdzība pamatota ar to, ka, izpildot Augstākās tiesas Senāta 2004.gada 28. janvāra spriedumā norādīto, prasītāja iesniegusi tiesā starp “Doux Snc.” un SIA “Omdi” noslēgto sadarbības līgumu ar tulkojumu latviešu valodā, atbilstoši kuram SIA “Omdi” bija faktiskā kravas nosūtītāja uz Krieviju. Tiesa minēto līgumu ar tulkojumu atzinusi par atbilstošu Civilprocesa likuma 13. panta otrajai daļai, jo, kā tas noteikts šā likuma 176. pantā, pievienojusi to lietas materiāliem. Taču, atsakoties spriedumā minēto dokumentu vērtēt kā pierādījumu, tiesa liegusi prasītājai iespēju izmantot Civilprocesa likuma 93. pantā paredzētās tiesības.

Bez tam, lai arī 2000. gada 30. martā noslēgtajā apdrošināšanas līgumā pielīgts, ka apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs ir kravas nosūtītājs, kasatores ieskatā, tiesai, izšķirot strīdu, bija jāpieņem 1956.gada 19. maija Konvencijas par kravu starptautisko autopārvadājuma līgumu (CMR) 17., 23. panta noteikumi un jāvērtē apstākļi, ka SIA “VANAUTO S” zaudējumus kravas nosūtītājam bija atlīdzinājusi. Turpretī tiesa prasītājas tiesības saņemt apdrošināšanas atlīdzību kravas nosūtītāja vietā saistībā ar minētās Konvencijas 17., 23.pantu, nenorādot motīvus, vispār nav apspriedusi, ar ko pārkāpusi Civilprocesa likuma 193. panta piektās daļas prasības.

Tāpat kasācijas sūdzībā apstrīdēts tiesas konstatējums, ka kravas nosūtītājs ir Derek Investments Ltd., jo šī firma esot preces ražotāja, savukārt, lietā esošie pierādījumi apliecina, ka kravas nosūtītāja “Doux Snc.” uzdevumā ir SIA “Omdi”.

Iepazinies ar lietas materiāliem un pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, kas reglamentē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, Senāts atzīst, ka tiesas spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība par Ls 14350,18 piedziņu, atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai, bet pārējā daļā tas atstājams negrozīts šādu apsvērumu dēļ.

Tiesa konstatējusi un par to strīds nepastāv, ka sakarā ar SIA “VANAUTO S” Krievijas Federācijas teritorijā pārvadātās kravas nolaupīšanu ir iestājies apdrošināšanas gadījums. Neraugoties uz šādu faktu, apelācijas instances tiesa prasītājas kā apdrošināšanas ņēmējas prasību pret apdrošinātāju noraidījusi, pamatojoties vienīgu uz atzinumu, ka SIA “VANAUTO S” atbilstoši starp pusēm noslēgtā līguma par apdrošināšanu 6.1.7. punktam nevar pretendēt uz apdrošināšanas atlīdzības saņemšanu, jo nav kravas nosūtītāja. Senāts uzskata, ka šāds secinājums izdarīts bez pietiekama pamata, jo tiesa nav vispusīgi izvērtējusi pušu savstarpējās līgumiskās attiecības, kā arī atbildētājas atteikuma izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību atbilstību “BTA” apdrošināšanas A/S 1999.gada 8.aprīļa Autopārvadātāju un ekspeditoru civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumiem saistībā ar 1956.gada 19.maija Konvencijas par kravu starptautisko autopārvadājuma līgumu (CMR) 17. panta pirmajā daļā ietverto pārvadātāja pienākumu regulējumu.

Minētajā Konvencijas normā paredzēts, ka kravas pārvadātājam ir pienākums samaksāt kravas nosūtītājam visus zaudējumus, kas radušies sakarā ar kravas pilnīgu bojāeju. Tādējādi pastāv kolīzija starp apdrošināšanas līgumā noteikto apdrošināšanas atlīdzības izmaksas kārtību un šajā Konvencijā paredzētajiem nosacījumiem. Tomēr apelācijas instances tiesa, kā tas pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā, šādā aspektā prasītājas pārstāves argumentiem juridisku novērtējumu spriedumā nav devusi. Tāpat spriedums nesatur motīvus, kas ļautu secināt, ka zaudējumu atlīdzināšanas trešajai personai (kravas nosūtītājam) fakts iepriekš minēto Autopārvadātāju un ekspeditoru civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumu

10.11. punkta izpratnē atbrīvo apdrošinātāju no apdrošināšanas atlīdzības izmaksas pienākuma apdrošināšanas ņēmējam.

Tiesas kolēģija konstatējusi, ka prasītāja sakarā ar pārvadājamās kravas nolaupīšanu daļēji atlīdzinājusi zaudējumus SIA "Omdi", bet noraidījusi SIA "VANAUTO S" pārstāves iesniegtos pierādījumus par SIA "Omdi" kā kravas nosūtītāju. Šajā sakarībā, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 13. panta otro daļu, tiesa izslēgusi no pierādījumu loka starp SIA "Omdi" un uzņēmumu "Doux Snc." Zide Lospars, 29150 Chateaulin, France noslēgtā līguma par regulāru sadarbību tulkojumu.

Senāts atzīst, ka minēto procesuālo tiesību normu tiesa piemērojusi nepareizi. No lietas materiāliem redzams, ka noraidītā līguma tulkojumu tiesa pieņēmusi un pievienojusi lietai. Uzskatot, ka šī dokumenta tulkojums nav apliecināts likumā noteiktā kārtībā, tiesai Civilprocesa likuma 93. panta ceturtais daļas, 159. panta otrās daļas izpratnē bija pienākums izskaidrot prasītājas pārstāvei atbilstoši likuma 13. panta otrās daļas prasībām iztulkota un apstiprināta dokumenta neiesniegšanas sekas, kā arī noteikt termiņu trūkumu novēršanai. Turpretī apelācijas instances tiesa, formālu un novēršamu nepilnību dēļ atteikusies lietai pievienoto līgumu tulkojumu, kuram prasītājas pārstāves ieskatā ir būtiska nozīme strīda pareizā izšķiršanā, vērtēt kā pierādījumu, tādējādi pārkāpdama SIA "VANAUTO S" Civilprocesa likumā 74. panta otrās daļas 4. punktā garantētās procesuālās tiesības.

Senāts uzskata, ka šis procesuālo tiesību normas pārkāpums saskaņā ar Civilprocesa likuma 452. panta otrās daļas nosacījumiem atzīstams par būtisku, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Līdz ar to kasācijas sūdzība, kurā apstrīdēta sprieduma likumība daļā, ar kuru noraidīta prasība par Ls 14 350,18 piedziņu, ir apmierināma un SIA "VANAUTO S" atmaksājama drošības nauda Ls 50 apmērā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 458. panta otrajā daļā.

Senāts atzīst, ka pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts, jo, lai gan tas pārsūdzēts pilnā apjomā, kasācijas sūdzībā pretēji Civilprocesa likuma 453. panta pirmās daļas 5. punkta nosacījumiem nav norādīts, kādu materiālo vai procesuālo tiesību normu tiesa, noraidīdama prasību par Ls 41 14,48 piedziņu, kasatores ieskatā pārkāpusi, un kā šis pārkāpums izpaužas.

Tā kā sūdzība nesatur argumentus attiecībā par sprieduma norādītajā daļā neatbilstību likumam, Senātam nav iespējams izpildīt Civilprocesa likuma 473. panta pirmās daļas, kurā noteiktas lietas izskatīšanas robežas kasācijas instances tiesā, nosacījumus.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.maija spriedumu daļā ar kuru noraidīta SIA "VANAUTO S" prasība par Ls 14350,18 piedziņu atcelt un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā, bet pārējā daļā to atstāt negrozītu.

Atmaksāt SIA "VANAUTO S" drošības naudu Ls 50 (piecdesmit) apmērā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

R.Krauze

Senators

I.Fridrihsons

Senatore

M.Zāģere

